

EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA
CZWARTA SEKCJA

SPRAWA SURMAN-JANUSZEWSKA przeciwko POLSCE¹

(SKARGA nr 52478/99)

WYROK – 27 kwietnia 2004 r.

W sprawie Surman-Januszevska przeciwko Polsce,
Europejski Trybunał Praw Człowieka (Czwarta Sekcja), zasiadając jako Izba
złożona z sędziów:

Sir Nicolas BRATZA, *przewodniczący*,
Pan M. PELLONPÄÄ,
Pani V. STRÁŽNICKÁ
Pan J. CASADEVALL,
Pan R. MARUSTE,
Pan L. GARLICKI,
Pani E. FURA-SANDSTRÖM, *sędziowie*,
oraz Pan M. O'BOYLE, *Kancierz Sekcji*,

po obradach na posiedzeniu niejawnym 30 marca 2004 r.,
wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w wyżej wymienionej dacie:

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 52478/99) wniesionej przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej do Trybunału 17 maja 1999 r. na podstawie art. 34 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności („Konwencja”) przez obywatelkę polską, panią Urszulę Surman-Januszevską („skarżąca”).

2. Rząd polski („Rząd”) był reprezentowany przez swojego pełnomocnika, p. K. Drzewickiego z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

3. Skarżąca zarzuciła, że długość trwania postępowania cywilnego w jej sprawie przekroczyła „rozsądny termin” w rozumieniu art. 6 § 1 Konwencji.

¹ Wyrok ten stanie się prawomocny zgodnie z warunkami określonymi przez artykuł 44 § 2 Konwencji. Wyrok ten podlega korekcie edytorskiej.

4. Skarga została przydzielona Czwartej Sekcji Trybunału (art. 52 § 1 Regulaminu Trybunału). W ramach Sekcji utworzono zgodnie z art. 26 § 1 Izbę, która rozpatrzy sprawę (art. 27 § 1 Konwencji).

5. 19 marca 2002 r. Trybunał postanowił zakomunikować Rządowi zarzut dotyczący przewlekłości postępowania. Na podstawie art. 29 § 3 Konwencji Trybunał postanowił rozpatrzyć meritum skargi jednocześnie z jej dopuszczalnością.

FAKTY

I. OKOLICZNOŚCI SPRAWY

6. Skarżąca urodziła się w 1930 r. i mieszka w Warszawie.

7. W 1962 r. skarżąca została poszkodowana w wypadku kolejowym. Doznany uraz spowodował jej stałe kalectwo i uniemożliwił kontynuowanie pracy.

8. Od 1963 r. skarżąca otrzymywała każdego miesiąca uzupełniającą rentę inwalidzką od Centralnej Dyrekcji Kolei Państwowej (CDOKP: dalej „Kolej Państwowa”). Na podstawie decyzji z 15 marca 1993 r. Kolej Państwowa obniżyła wysokość renty uzupełniającej, uznając, że skarżąca osiągnęła wiek emerytalny. Skarżąca sprzeciwiła się tej decyzji.

9. 16 lutego 1994 r. Kolej Państwowa wystąpiła do Sądu Rejonowego w Warszawie o ustalenie wysokości renty skarżącej. Sąd przeprowadził trzy rozprawy odpowiednio: 10 maja, 7 lipca i 26 września 1994 r.

10. Na mocy wyroku z 6 października 1994 r. Sąd Rejonowy w Warszawie oddalił żądanie i nakazał Kolei Państwowej wypłacać skarżącej rentę w kwocie, jaką wcześniej wypłacano uznając, że zdolności zarobkowe skarżącej zmniejszyły się i należało to uwzględnić przy ustalaniu wysokości renty.

11. 23 listopada 1994 r. Kolej Państwowa złożyła apelację do Sądu Okręgowego w Warszawie.

12. Postanowieniem z 19 stycznia 1995 r. Sąd Okręgowy w Warszawie uchylił wyrok z 6 października 1994 r. i nakazał zwrot sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd Rejonowy w Warszawie.

13. 19 września 1995 r. została przeprowadzona pierwsza rozprawa przed Sądem Rejonowym. We wrześniu 1996 r. zarządzono przeprowadzenie nowego dowodu z opinii biegłego. Opinia biegłego została przedłożona sądowi w maju 1998 r. Następna rozprawa odbyła się 12 stycznia 1999 r., ale nie stawili się zarówno pełnomocnik powoda jak i przedstawiciel skarżącej wyznaczony przez sąd z urzędu.

14. Wyrokiem z 4 stycznia 2000 r. Sąd Rejonowy w Warszawie oddalił apelację Kolei Państwowej i orzekł, że renta skarżącej nie powinna ulec obniżeniu.

15. 7 kwietnia 2000 r. Kolej Państwowa wniosła apelację od wyroku. 4 lipca 2000 r. Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił apelację i utrzymał rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji.

PRAWO

I. DOMNIEMANE NARUSZENIE ARTYKUŁU 6 § 1 KONWENCJI

16. Skarżąca zarzuciła, że długość trwania postępowania w jej sprawie była niezgodna z wymogiem „rozsądnego termin” w rozumieniu art. 6 § 1 Konwencji, który w stosownej części brzmi:

„Każdy ma prawo do ... rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez ... sąd ... przy rozstrzyganiu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym.”

17. Rząd zakwestionował tę tezę.

18. Okres podlegający rozpatrzeniu rozpoczął się 16 lutego 1994 r., a zakończył się 4 lipca 2000 r. Czas trwania postępowania wyniósł zatem ponad 6 lat i 4 miesiące.

A. Dopuszczalność

19. Trybunał odnotowuje, że skarga nie jest w oczywisty sposób nieuzasadniona w rozumieniu art. 35 § 3 Konwencji. Ponadto zauważa, że nie jest ona niedopuszczalna z żadnej innej przyczyny. Zatem musi zostać uznana za dopuszczalną.

B. Przedmiot skargi

20. Rząd był zdania, że sprawa była raczej skomplikowana i powołał się na to, że w toku postępowania trzeba było zarządzić sporządzenie opinii biegłego.

21. Rząd stwierdził, że skarżąca nie przyczyniła się do przewlekłości postępowania.

22. Rząd uznał, że sądy krajowe rozpatrywały sprawę z należytą starannością. Wskazał, *inter alia*, że sądy musiały odgrywać aktywną rolę w toku prowadzenia postępowania, a zwłaszcza przy gromadzeniu koniecznych dowodów.

23. Skarżąca była zdania, że sprawa nie była skomplikowana, ale została skomplikowana przez sądy i Kolej Państwową. Zwróciła uwagę na długie okresy bezczynności ze strony sądów.

24. Trybunał przypomina, że rozsądny charakter długości postępowania musi być oceniany w świetle szczególnych okoliczności sprawy oraz z uwzględnieniem kryteriów określonych w orzecznictwie Trybunału, w szczególności skomplikowanego charakteru sprawy, postępowania skarżącego i właściwych władz oraz znaczenia dla skarżącego tego, co było przedmiotem sporu (patrz na przykład *Frydlender przeciwko Francji* [GC], nr 30979/96, § 43, ECHR 2000-VII).

25. Trybunał uważa, że sprawa nie była szczególnie skomplikowana.

26. Jeśli chodzi o postępowanie skarżącej Trybunał podziela opinię Rządu, że skarżąca nie przyczyniła się do przewlekłości postępowania.

27. Biorąc pod uwagę postępowanie władz, Trybunał odnotowuje, że w sprawie nie było postępów pomiędzy uchYLENIEM pierwotnego wyroku sądu pierwszej instancji z 19 stycznia 1995 r., a pierwszą rozprawą w rozpoczętym na nowo postępowaniu przed Sądem Rejonowym, która odbyła się 19 września 1995 r.

28. Trybunał ponadto odnotowuje, że przygotowanie opinii biegłego zajęło dużo czasu i trwało od września 1996 r. aż do maja 1998 r. W aktach sprawy nie ma niczego co wskazywałoby na to, że sąd próbował dyscyplinować biegłego. Trybunał nie dostrzega w okolicznościach przedmiotowej sprawy niczego co przemawiałoby za odejściem od powszechnej zasady, zgodnie z którą główna odpowiedzialność za opóźnienia wynikające przy sporządzaniu opinii obciąża ostatecznie państwo (patrz *mutatis mutandis*, *Capuano przeciwko Włochom*, wyrok z 25 czerwca 1987 r., Seria A, nr 119, str. 14, § 32).

29. Trybunał wskazuje także, że nie było postępów w postępowaniu od maja 1998 r. do stycznia 1999 r.

30. Oceniając całokształt okoliczności sprawy Trybunał uważa, że całkowity czas ponad 6 lat i 4 miesiące przekracza rozsądną długość.

31. Miało zatem miejsce naruszenie art. 6 § 1 Konwencji.

II. ZASTOSOWANIE ARTYKUŁU 41 KONWENCJI

32. Art. 41 Konwencji stanowi:

„Jeżeli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów, oraz jeżeli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi potrzeba, słuszne zadośćuczynienie pokrzywdzonej stronie.”

A. Szkoda

33. Z tytułu szkody materialnej skarżąca zażądała 28 747, 30 złotych. Odwołała się do swojej trudnej sytuacji finansowej oraz złego stanu zdrowia. Ponadto domagała się 120 000 złotych z tytułu szkody niematerialnej, takiej jak stres i poczucie niepewności wywołane przewlekłym charakterem postępowania. Następnie zażądała zwrotu wszystkich kosztów i wydatków, jakie poniosła w toku postępowania.

34. Rząd stwierdził, że roszczenia skarżącej były wygórowane. Podkreślił, że nie został wykazany jakikolwiek związek przyczynowy pomiędzy okolicznościami sprawy oraz szkodą, jakiej rzekomo doznała skarżąca. Rząd przekonywał, że szkoda powinna zostać oceniona w świetle właściwego orzecznictwa Trybunału w sprawach przeciwko Polsce.

35. Trybunał zauważa, że nie ma związku przyczynowego pomiędzy faktami, w związku z którymi stwierdził naruszenie Konwencji oraz szkodą materialną, za którą skarżąca domaga się odszkodowania. Konkluzją Trybunału, na podstawie dowodów, którymi dysponuje jest, że skarżąca nie wykazała, iż dochodziła przez nią szkoda materialna była faktycznie spowodowana przewlekłością postępowania. W konsekwencji nie ma uzasadnienia dla dokonania jakiegokolwiek zasądzenia na rzecz skarżącej z tego tytułu (patrz *Kudła przeciwko Polsce* [GC], nr 30210/96, § 164, ECHR-X).

36. Jednakże Trybunał uważa, że skarżąca doznała w wyniku przewlekłości zainicjowanego przez nią postępowania cywilnego szkody o charakterze niematerialnym. Dokonując oceny na zasadzie słuszności oraz biorąc pod uwagę okoliczności sprawy, Trybunał zasądza skarżącej 3 300 euro jako odszkodowanie za szkodę niematerialną.

B. Koszty i wydatki

37. Skarżąca zażądała także 6 120 000 złotych polskich z tytułu kosztów i wydatków poniesionych przed sądami krajowymi i przed Trybunałem.

38. Rząd ponownie stwierdził, że roszczenie skarżącej było wygórowane.

39. Trybunał zauważa, że skarżąca nie przedłożyła żadnych specyfikacji kosztów lub innych wydatków. Trybunał zauważa, że aby uzyskać zasądzenie z tego tytułu należy wykazać, że koszty i wydatki zostały poniesione rzeczywiście i konieczne oraz że były umiarkowane co do wysokości (patrz wyrok *Zimmermann i Steiner przeciwko Szwajcarii* z 13 lipca 1983 r., Seria A nr 66, § 36). W związku z powyższym Trybunał oddala roszczenie.

C. Odsetki za zwłokę

40. Trybunał uważa za właściwe, że odsetki karne powinny być oparte na minimalnej stawce kredytowej Europejskiego Banku Centralnego, powiększonej o trzy punkty procentowe.

Z TYCH PRZYCZYN TRYBUNAŁ JEDNOGŁOŚNIE

1. *Uznaje*, że nastąpiło naruszenie art. 6 § 1 Konwencji;
2. *Uznaje*, że
 - (a) pozwane państwo wypłaci skarżącej w terminie trzech miesięcy od dnia, kiedy wyrok stanie się prawomocny zgodnie z art. 44 § 2 Konwencji, w związku ze szkodą niematerialną 3 300 euro (trzy tysiące trzysta euro) przeliczone na złote polskie po kursie obowiązującym w dniu wypłaty wraz z podatkiem, jaki może być należny od powyższych kwot;

- (b) od upłynięcia wyżej wymienionego terminu trzech miesięcy do dnia wypłaty wymagalne będą od powyższej kwoty odsetki w stawce równej minimalnej stawce kredytowej Europejskiego Banku Centralnego w okresie karnym powiększone o trzy punkty procentowe;

3. *Oddala* pozostałą część roszczenia skarżącej o słuszne zadośćuczynienie.

Sporządzono w języku angielskim i obwieszczono na piśmie 27 kwietnia 2004 r., zgodnie z art. 77 §§ 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Michael O'BOYLE
Kancierz

Nicolas BRATZA
Przewodniczący